

YHTEISTYÖTÄ JA AVUNANTOA

Lottaliina Lehtinen

Muusikkojen liiton edustajat kävivät lokakuussa Namibiassa tutustumassa paikallisen liiton toimintaan sekä muusikkojen ja muiden taiteilijoiden työoloihin. Tuloksena oli sekä selkeä käsitys siitä, että Namibiassa tarvitaan apuamme että toisaalta vahva tunne siitä, että me voimme oppia kollegoiltaamme.

Muusikkojen liitto solmi alkuvuodesta 2005 yhteistyösopimuksen namibialaisia taiteilijoita edustavan ammattiliitto *Oruano of Namibian Artists Unionin* kanssa. Sopimuksen tarkoituksena on ensi vaiheessa auttaa liittoa toimintansa käynnistämässä soveltaen Suomen Muusikkojen liiton kokemuksia paikallisiin olosuhteisiin.

Sopimukseen johtanut yhteis-

työ alkoi reilu vuosi sitten, kun *Oruuanon* edustajat ottivat yhteyttä Muusikkojen liittoon. Namibialaiset hakeutuivat suomalaisen ammattiliiton puolelle, koska yhteydet maahamme olivat jo olemassa. Sen lisäksi, että Namibialla ja Suomella on yhteistä historiaa mm. suomalaisen lähetystyön ja presidentti **Martti Ahtisaaren** kautta, *Oruano* saa merkittävää rahallista

tukea Suomen suurlähetystöltä.

Liiton edustajat vierailivat Suomessa muutamaan otteeseen, ja tapaamisten aikana vahvistui suunnitelma liittojen välisestä yhteistyösopimuksesta, jollaisia kansainvälinen muusikkojen liitto FIM kannustaa jäsenliittojaan solmimaan. Jotta yhteistyö saisi konkreettisia muotoja, todettiin tutustumisen liiton toimintaan ja namibialaisen muusikon arkeen

olevan tarpeen. "Fact-Finding Mission" toteutettiin lokakuun puolessa välissä, kun Muusikkojen liiton puheenjohtaja ja toinen lakimiehistä nousivat koneeseen eräänä lauantaina Helsingissä.

Windhoek, Namibia

Kun lentokone muutaman koneenvaihdon ja noin vuorokauden mittaisen matkanteon jäl-

keen vihdoin laskeutui Namibian pääkaupunkiin Windhoekiin, ensimmäinen mielikuva Namibiasta oli kuumuus. Ilma oli kuumaa ja kuivaa, ja kaikki näytti keltaisemmalta kuin mihin olemme Suomessa tottuneet. Melko virallisen tulliselvityksen jälkeen (maahan pyrkivien on täytettävä lomake, jossa pyydetään tietoa mm. siitä, kuinka paljon rahaa aikoo maassa käyttää) matka jatkui kohti kaupungin keskustaa.

Namibia on hiekkainen maa. On suorastaan uskomatonta, että kaiken sen hiekan keskeltä ylipäättään nousee esiin kasveja. Erityisesti jakaranda-puu teki vaikutuksen hennon violeteilla kukillaan. Matkalla lentokentältä keskustaan ohitimme monta siltaa, joiden alla liikennemerkit kertoivat jokien virtaavan. Vettä ei kuitenkaan missään näkynyt.

Pääkaupunki Windhoek voisi ulkoisilta puitteiltaan olla missä tahansa maassa. Keskusta täytyy korkeista toimistorakennuksista, ja ainakin hotelli Kalahari Sands (Kalajoen hiekat...) vaikuttaa päällisin puolin täysin länsimaiselta. Ainoastaan ilmastointilaitteen hurina hotellihuoneessa muistutti siitä, ettei nyt olla Suomessa, vaan täysin erilaisissa lämpöasteissa päiväntasaajan eteläpuolella. Viimeistään asia palautui mieleen siinä vaiheessa, kun laite hajosi.

Motivaatio korkealla

Oruano of Namibian Artists Union on perustettu parantamaan paikallisten taiteilijoiden elinoloja. Liitto kokoaa keskuuteensa kaikki taiteilijoiksi ilmoittautuvat tanssijat, näyttelijät, muusikot ja muut taiteen harjoittajat. Liitto on vasta työnsä alussa, ja töitä tuntuu riittävän.

Ammattiliittojen toiminta Namibiassa ei ole lähelläkään meidän lähes sata vuotta vanhaa järjestelmäämme. Monilta aloilta puuttuu liittotason edustus niin työntekijä- kuin työnantajapuolella. Taiteilijoille lisää haastetta kertyy siitä, ettei työpaikkoja oikeastaan ole edes olemassa. Valtion tukemia orkestereita ei ole ollenkaan, ja teatteritkin toimivat lähinnä produktiokohtaisesti yksityisen rahoituksen turvin. Paikallinen muusikkokunta saa toimeentulonsa enimmäkseen opetus-

työstä, joka sekin on rajattu muutamaani oppilaitoksiin. Maasta löytyy muutamia menestyviä, levyttäviä artisteja, jotka puuttuvien studiotilojen takia joutuvat kuitenkin yleensä tekemään sopimuksia eteläafrikkalaisten levy-yhtiöiden kanssa. Suurin osa muusikoista joutuu hankkimaan elantonsa muilla kuin musiikki-alan töillä.

Ehkä juuri edellä mainittujen puutteiden takia taiteilijat ovat ottaneet ammattiliiton hyvin vastaan. Liiton jäsenmäärä kasvaa jatkuvasti, ja sekä liiton henkilökunta että kaikki tapaamamme taiteilijat uskovat yhdessä toimimisen tehokkuuteen. Liitto kerää jäseniltään jäsenmaksuja, mutta niiden perinnässä on vielä toivomisen varaa. Toistaiseksi liiton toimintaa pyritetään lähinnä ulkopuolisten avustusten turvin, joista Suomen suurlähetystön rahoitusosuus on merkittävä.

Oruuanon toimisto sijaitsee keskustan tuntumassa talossa, jossa toimii myös näyttelijäkoulu. Toimistossa työskentelee koko- tai osa-aikaisesti yhteensä viisi henkilöä: puheenjohtaja **Banana Shekupe**, pääsihteeri **Vincent Mwemba**, projektijohtaja **Martin Boys** sekä sihteeri ja atk-asiantuntija. Ainoastaan pääsihteeri ja projektijohtaja on palkattu työhönsä päätoimisiksi.

Suomen mittakaavassa toimisto on pieni, mutta paikallisissa oloissa erittäin hyvin varusteltu, sillä kaikilla työntekijöillä on oma tietokone. Toimiston tärkein työkalu näyttää kuitenkin olevan pakettiauto, jonka Suomen suurlähetystö on liitolle hankkinut. Koska suurella osalla jäsenistöä ei olisi taloudellisia mahdollisuuksia olla yhteydessä liiton toimistoon edes jäsenasioiden hoitamiseksi, on auto välttämätön jäsenistön hankintakampanjoissa sekä muussa yhteydenpidossa.

Ministeritason tapaamisia

Isäntämme olivat suunnitelleet viikon mittaisen vierailumme siten, että pääkaupungin viranomaistapaamiset oli sovittu alkuvuikolle, ja loppuviikolla suuntasimme matkamme kohti maan pohjois- ja länsiosia, missä tapasimme paikallisia liiton jäseniä.

Saapumistamme seuraavana päivänä maanantaina tutustuimme liiton toimistoon ja kiertelim-

Pääministerikin oli puheenjohtaja Banana Shekupen (vas) tuttu. Niinpä audienssi järjestyi.

me autolla keskustan ulkopuolissa lähiöissä, jotka kauemmas mentäessä muuttuivat hyvin vaatimattomiksi, peltilevyn palasista kyhättyjen asumusten muodostamiksi alueiksi.

Tiistaina vierailimme College of the Arts'issa, missä taideaineita on tarjolla kaiken ikäisille opiskelijoille. Koulun rakennus on komea, mutta toimintaa vaikeuttavat monet asiat: soittimia ei ole riittävästi, eikä kaikilla oppilailla ole taloudellisia mahdollisuuksia pitkäjänteiseen opiskeluun. Myös henkilökuntapula vaivaa: osa oppilaista on tänä vuonna joutunut keskeyttämään viuluopintonsa, koska uutta opettajaa ei toistaiseksi ole eläkkeelle jääneen tilalle saatu. Jopa Muusikkojen liiton soittotaidoiltaan ruostunutta lakimiestä kosiskeltiin tehtävään.

Puutteista huolimatta asiat ovat kehittyneet myös parempaan suuntaan, sillä maahan äskettäin perustettu Arts Council on saanut valtiolta määrärahoja vuosittaisen opiskelustipendi-

en jakamiseksi. Organisaation puheenjohtajaksi on valittu *Oruuanon* pääsihteerinäkin toimiva Vincent Mwemba.

Keskiviikko alkoi työministerin tapaamisella, minkä jälkeen Suomen suurlähetystön tiloissa järjestettiin lehdistötilaisuus yhteistyösopimuksestamme. Paikalle oli saapunut vaikuttava joukko alueen lehdistön ja radion edustajia, joille kerroimme yhteistyösuunnitelmista sekä suomalaisten muusikkojen ja muiden taiteilijoiden elinoloista ja ammattiliittojen toiminnasta. Yllätteen suomalaisesta palkallisesta kesälomasta ja lakisääteisestä lomakorvauksesta kertominen aiheutti kuulijoissa suoranaista hilpeyttä – läsnäolijoiden mielestä koko ajatus tuntui täysin uskomattomalta.

Tekijöille oikeutta

Keskiviikkona iltpäivällä kävimme kulttuuriministeriössä, jonka toimialaan *Oruuanon* toiminta kuuluu. Kulttuuriministe-

rin tapasimme vain lyhyesti, mutta hänen sihteerinsä kanssa keskustelimme pitkään.

Keskiviikon viranomaistapaamisten sisältö oli pääpiirteissään sama: kulttuuri on Namibian voimavara, ja paikallisia taiteilijoita tulee tukea kaikin tavoin, jotta maan oma kulttuuri ei jäisi ulkomaisen tuotannon alle. Erytisesti Suomen kulttuurivientihankkeet kiinnostivat viranomaisia. Myös Namibian on päätettävä, haluaako se tulevaisuudessa olla kulttuuria tuottava vai muiden kulttuurituotteita kuluttava maa.

Kuin suunniteltuna muistutuksena paikallisten taiteilijoiden olemattomasta työtilanteesta vierailimme keskiviikkoiltana College of the Arts'in oppilaskonsertissa, koska muuta kulttuuria ei kaupungissa ollut tarjolla, niin maan pääkaupunki kuin se onkin.

Torstaina vierailimme YK:n Unescossa, missä tapetilla olivat muusikkojen tekijänoikeudet ja niiden hallinnointi. Namibiassa on kansainväliset vaatimukset täyttävä tekijänoikeuslaki, joten teoriassa kaikki on kunnossa. Tekijänoikeuskorvauksia hallinnoi tekijänoikeusjärjestö Nascam, joka edustaa sekä tekijöitä että muusikkoja. Käytännössä asioissa on paljonkin parantamisen varaa, sillä Nascamin hallitukseen ei kuulu yhtään muusikkoa. Ehkä tästä syystä järjestön tehokkuusluvut ovat valovuosien päässä meidän vastaavistamme: saamiemme tietojen mukaan vain 30 % musiikin käyttäjiltä kerätyistä korvauksista tilitetään oikeudenomistajille. Loput menevät hallintokuluihin, joiden sisältöä voi vain arvailla. Yksi tärkeimmistä lähitulevaisuuden haasteista onkin saada muusikkojen edustajat mukaan järjestön toimintaan. Iltapäivällä tapasimme Namibian pääministerin **Nahas Angulana**, joka teki vaikutuksen sotilaallisella olemuksellaan ja suomen kielen taidoillaan. Myös pääministeri tunnustautui kulttuurin ystäväksi.

Ambomaalla

Pääministerin tapaamisen jälkeen aloitimme liiton omistaman pakettiauton kyydissä kolmipäiväisen vierailun pääkau-

pungin ulkopuolelle. Ensimmäisenä kohteenamme oli maan pohjoisosassa noin 800 kilometrin päässä sijaitseva Ambomaan alue.

Ambomaan suomenkielinen nimi juontaa oletettavasti juurensa alueella asuvasta Ovambo-heimosta, joka on maan suurin heimo ja edustaa yli 50

man Annelin.

Ambomaan ulkoinen erityispiirre on se, ettei siellä ole kiviä. Maa muistuttaa kauttaaltaan Yyterin hiekkarantaa, ja siellä täällä kasvava heinä korostaa merenpohjatunnelmaa. Talot ovat joko työmaaparakkeja muistuttavia betonilaatikoita tai perinteisempiä pyöreitä savimajoja.

Liiton jäsenkorttien valmistusta Ambomaalla.

Ovambo-heimon kuningatar (vas) otti delegaatiomme lämpimästi vastaan majansa lattialla.

% namibialaisista. Paikalliset kutsuvat aluetta nimellä "Ovambo-land". Suomi tunnetaan Ambomaalla hyvin, sillä lähetysaarnaaja Martti Rautanen teki siellä elämäntyönsä. Suomalaisuus on vahvasti läsnä etenkin paikallisen väestön nimissä. Oli suorastaan huvittavaa nähdä Eino's Garagen mainoskyltti, ja matkalla tapasimme myös Johannan sekä muuta-

Torstaiaamuksi meille oli sovitettu tapaaminen alueen pormestarin kanssa. Tapasimme "kunnantalolla", joka oli hieman muita suurempi betonirakennus. Paikallisille oli kerrottu tulostamme, ja kahdeksalta aamulla piha alkoi täytyä taiteilijaliiton jäsenistä. Kaikki tulivat jalkaisin, osa monien kymmenien kilometrien päästä, ja asetuivat istumaan talon takapihan

patiolle.

Tunnelma tapaamisessa oli suorastaan harras. Yhdessä *Oruuanon* edustajien kanssa kerroimme yhteistyösopimuksemme tarkoituksesta ja muusikkojen sekä muiden taiteilijoiden elinolosuhteista Suomessa. Suuri osa paikalle tulleista taiteilijoista oli korinpunojia, mutta paikalla oli myös tanssijoita ja muusikkoja. Monet edustivat useampaa taiteen lajia – useiden jäsenkorttiin oli ammattiryhmän kohdalle merkitty "multitalented". Samaan ilmiöön törmäsimme myöhemmin myös muualla maassa: taitoja on, työpaikkoja ei.

Ambomaan vierailumme huipentui heimokuningattaren tapaamiseen. Heimojen päälliköt ovat edelleen arvostettuja hallitsijoita, eikä ristiriitaa valtion virallisen hallinnon kanssa tunnu olevan. Kuningattaren kanssa keskustelimme paikallisten taiteilijoiden työskentelyolosuhteista. Sekä kuningatar että hänen veljensä, Ovambo-heimon kuningas, ovat lahjoittaneet *Oruuanolle* maata. Sinne liiton tarkoitus rakentaa taidekoulu sekä taiteilijakylä, jonne turistit voivat sisäänpääsymaksua vastaan tulla tutustumaan taiteilijoiden työskentelyyn ja ostamaan paikallisia tuotteita. Kylän rakennustyöt on tarkoitus aloittaa vuoden 2006 alussa, ja alustavat piirustukset ovat jo valmiina.

Leijonakuningas ja muita eläimiä

Ambomaalta matkamme jatkui samana päivänä kohti Atlantin rannalla noin 700 kilometrin päässä sijaitsevaa Walvis Baytä. Matkalla poikkesimme Etoshan luonnonpuistoon ihaillemaan sitä, mistä koko maanosa on kuuluisa: afrikkalaisia villieläimiä luonnontilassa.

Etoshan luonnonpuisto on Namibian tärkeimpiä turistinähtävyyksiä. Alue onkin rajattu siten, että autoilijan on alueelle päästäkseen maksettava sisäänpääsymaksu. Sisääntuloportin jälkeen liikkuminen on vapaata, mutta sallittua ainoastaan autolla. Alueella on turisteja varten järjestettyjä majoitustiloja, lodgeja, joista voi vuokrata huoneen. Muutoin kyse on valtavasta, villieläinten asuttamasta hiekan ja satunnaisten puiden

kattamasta alueesta.

Luonnonpuistossa tuntee olevansa keskellä viidakkokirjaa. Kirahveja liikuselee siellä täällä, ja niiden valtavan pitkät kaulat on helppo havaita puiden yläpuolella. Vaikka suurin osa eläimistä vaikuttaa vaaratomilta, saimme konkreettisesti tuntea auton turvan kohdatesamme aivan tien viereen saalistetun kirahvin. *Oruuanon* pääsihteeri oli nimittäin jo nousemassa autosta tarkastellakseen kohdetta lähemmin, kun huomaisimme aivan raadon vieressä, pensaan varjossa kirahviateorian päätteeksi ruokalevolla olevat kolme naarasleijonaa. Urosleijona tarkkaili tilannetta muutaman kymmenen metrin päässä. Siinä olisi varmasti käynyt huonosti jokaiselle potentiaaliselle lihansyöjälle.

Aavaa merta ja hiekka-aavikkoa

Saapuessamme rannikolle Walvis Bayhin oli jo pimeää, eikä meren läheisyyttä aistinut ollenkaan. Seuraavana aamuna asiasta ei ollut epäilystäkään, sen verran tuulista ja kylmää kaupungissa oli. Sää muistutti Helsingin säätä, vaikka vain päivää aikaisemmin olimme paahtuneet Ambomaalla noin neljänkymmenen asteen kuumuudessa.

Walvis Bayn jäsenistötapaminen oli sovittu paikalliseen urheiluhalliin, ja aamun sarastessa sali alkoi täyttyä eri-ikäisistä ja eri aloja edustavista *Oruuanon* jäsenistä. Kuten Ambomaallakin, päivän ohjelma koostui *Oruuanon* ja Muusikkojen liiton toiminnan esittelystä, namibialaisten taiteilijoiden tulevaisuudennäkymien kartoittamisesta ja kaupungin pormestarin puheenvuorosta. Koko lauantai-iltapäivä oli varattu paikallisten taiteilijoiden esityksiin, ja näimme vaikuttavan otoksen musiikkia, tanssia ja teatteria.

Ajaessamme pois kaupungista ihmettelin, miksi keskustan talojen takana ei näytä olevan mitään. Kysyessäni asiasta vastaus oli yksiselitteinen: "It's the desert!". Ja – uskomatonta mutta totta – keskusta-asutuksen jälkeen, kun maantien vasemmalla puolella avautui valtamerinäkymä Atlantille, näkyi oikealla hiekka-aavikkoa silmäkantaa-

mattomiin. Dyynille nousi kävi työstä, mutta oli sen arvoista.

Paluumatka Windhoektiin oli kohtuullisen jännittävä, koska muutaman sadan kilometrin päässä pääkaupungista, kun ympärillämme jo levittäytyi musta yö, täyttivät maiseman äkkiä rankkasade ja salamat. Pääsimme kuitenkin ehjinä perille, vaikka melkein ylitimme villisiän. Sateen jäljet näkyivät maisemassa seuraavana päivänä kasvillisuuden lisääntyneenä vihreytenä.

Todellinen vientivaltti

Sunnuntaina, ennen lentokoneemme lähtöä, *Oruuanon* puheenjohtaja kutsui meidät kotiseurakuntansa kirkkoon jumalanpalvelukseen. Tilaisuus oli yksi koko matkamme hienoimpia ja odottamattomimpia elämyksiä. Ulkoapäin kirkko näytti ränsistyneeltä betonibunkkerilta, ja ensivaikutelma sisätiloistakin oli melko vaatimaton. Ihmiset istuivat valkoisilla muovituoleilla, joita meillä on totuttu näkemään kesäisin asuntojen pihoiilla. Lapsille oli omat pienet muovituolinsa.

Kun seurakunta pääsi vauhtiin, unohtuivat ulkoiset vaatimattomuudet välittömästi. Tunnelma oli kuin Blues Brothers -elokuvan James Brown -kohtauksessa, mutta meno vielä parempi. Salin etuosassa soitti bändi, ja kirkkokuoro johti laulua. Koko seurakunta osallistui laulamiseen, ja biisien musiikkityylit vaihtelivat reggaen, gospelin ja r&b:n välillä. Seurakunta nousi joka kappaleen ajaksi tanssimaan, ja voin vakuuttaa, että siinä tanssivat vaarit aivan yhtä antaumuksella kuin nuoremmatkin.

Salissa puhui useampikin pappi, ja uudet seurakuntalaiset sekä vierailijat (kuten brother Ahti) esiteltiin puheiden ja laulun lomassa.

Erityisesti erään vanhemman pastorin (P) ja seurakunnan (S) välinen vuoropuhelu jäi mieleen. Se meni jotenkin näin:

P: "Halleluja!", S: "Aamen!", P: "Mitä sanoitte, ei kuulu? Halleluja!", S: "Aamen!!!".

Oli se uskomatonta. Uskallan väittää, että lähes kaiken kaupallisilla radiokanavilla kuulemamme musiikin sekä musiikkivideoissa näkemämme koreografi-

Lotta ja Banana aavikolla.

oiden juuret ovat kyseisen betonikirkon alla.

To be continued

Matkastamme on nyt kulunut noin kolme kuukautta. Muusikkojen liiton ja *Oruuanon* välinen yhteistyö on vasta aluillaan. Kotiin palattuamme olemme toistaiseksi osallistuneet Artists Councilin kautta työstettävän, taiteilijoiden vähimmäistyöehtoja koskevan lakiehdotuksen kommentointiin. Lisäksi olemme luvanneet auttaa liittoa levytys- ja muiden sopimusten kommentoinnissa, koska liitolla ei toistaiseksi ole omaa lakimiestä. Tule-

vaisuuden suunnitelmissa on ainakin lahjoittaa rakennustarvikkeita Ambomaan rakennushankkeille.

Vaikka vielä tällä hetkellä yhteistyöhanke näyttää tyynen suomalaisen avustuksina Namibiaan, voimme myös oppia kollegoilta. Ainakin namibialaisten asenne työn tekemiseen on aseista riisuva. Liiton pääsihteeriä siteeratakseni:

"Kun herään aamulla ja huomaa yhä olevani elossa, tiedän sen johtuvan siitä, että minulla on tehtävä. Niinpä nousen ylös ja lähdän hoitamaan tehtävääni."

Niinpä.

NAMIBIA

- valtiomuoto: tasavalta
- pinta-ala: 825 418 km²
- väkiluku: 2 milj.
- väestön odotettavissa oleva elinikä: 45 v.
- virallinen kieli: englanti (äidinkieli 7%:lla), muita kieliä esim. ambokielet 35% ja afrikaans 7%
- uskonnot: kristityt 80–90 %, paikalliset uskonnot 10–20%
- vientituotteita: timantit, kupari, turkikset, liha, kalatuotteet